

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної
освіти імені проф. Поніманської Т.І.

Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення

Практикум

*для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 Дошкільна освіта
зі додатковою спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»*

Рівне – 2024

УДК 376.013-056.264

Т 33

Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення. Практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта з додатковою спеціальністю 016 Спеціальна освіта / Укладач Н.М. Руденко. Рівне: РДГУ, 2024. 26 с.

Рецензенти:

• **Павлюк Т.О.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Поніманської Т.І. Рівненського державного гуманітарного університету;

• **Назарець Л.М.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Посібник схвалено та рекомендовано до друку кафедрою дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської (протокол № 1 від 25.01.2024 р.)

Друкується за рішенням Навчально-методичної ради педагогічного факультету РДГУ (протокол № 1 від 30.01.2024 р.)

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ»

Мета дисципліни: набуття академічної (професійної) кваліфікації фахівця спеціальної освіти, формування цілісного уявлення студентів про теорію і методику виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку (ПМР), формування професійних компетенцій в області виховання дітей в спеціальних закладах освіти, підготовка їх до проведення ефективної освітньої діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- розширення та уточнення основних понять теорії та методики виховання;
- виокремлення найважливіших проблем теорії та методики виховання дітей з порушеннями мовлення;
- ознайомлення з теоретичними та методичними основами організації виховної роботи в закладах спеціальної освіти;
- ознайомлення з основними методами виховного впливу на особистість і колектив дітей та учнів ЗСО, умовами їх ефективності;
- ознайомлення з організацією виховної роботи під час воєнного стану та прийоми формування рис і якостей «українця-переможця» у війні російської федерації проти України: моральної стійкості, витримки, сили волі і твердості духу;
- ознайомлення з методами розвитку психологічної резиліентності у дітей з особливими освітніми потребами (ООП).

У ході вивчення дисципліни студенти набувають наступних **програмних компетентностей:**

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

КЗ-9. Здійснення безпечної діяльності.

Компетентності спеціальні (фахові) (КС)

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-10. Вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-17. Здатність нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах праці.

КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

КС-21. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими потребами відповідно до їхніх можливостей (інклюзивна освіта).

КС-22. Здатність до визначення логопедичних діагнозів дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

КС-23. Здатність здійснювати корекцію окремих недоліків фізичного і психічного розвитку дітей використовувати нетрадиційні методи роботи з дітьми-логопатами, організовувати логопедичну роботу в дошкільному закладі.

2. ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ

З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичні заняття дають можливість розширювати, поглиблювати, уточнювати знання студентів, формувати відповідні уміння та навички.

Робота на практичних заняттях з дисципліни «Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення» передбачає попередню самостійну роботу студента з опрацювання зазначених у плані питань. Підготовка до практичних занять включає декілька взаємопов'язаних форм роботи:

– *опрацювання теми за підручниками, посібниками,*

науковими першоджерелами, конспектами лекцій;

- **складання плану відповідей** на поставлені запитання;
- **проведення певних дослідів**, що відповідають темі заняття;
- **підготовка рефератів** чи доповідей.

Підготовку потрібно розпочинати з аналізу матеріалу, вміщеного у підручниках для студентів вищих навчальних закладів, що готуються за спеціальністю «Спеціальна освіта». Бажано при вивченні матеріалу користуватися декількома підручниками, що забезпечить більш глибоке засвоєння матеріалу. Після цього переходити до ознайомлення з іншими джерелами, що визначені до кожної теми.

Складання конспекту бажано здійснювати у зошитах для самопідготовки. У них записується тема, план семінарського заняття, список опрацьованої літератури. З кожного питання складається поширений план відповіді. Він повинен включати перш за все визначення понять, короткий аналіз проблеми. В конспекті бажано записувати цікаву інформацію з основної та додаткової літератури, яка відсутня у підручнику, а також факти з реального життя. Цей етап роботи також може мати вигляд **анотування** – перерахування основних питань, на яких зупиняється автор в тій чи іншій роботі, або **конспектування** – короткого викладу певного розділу, статті, роботи.

Підготовлений **реферат** чи **доповідь** може бути **декількох видів**. Основи з них: **критична рецензія** та **аналітичний огляд**. Процес підготовки включає в себе аналіз літератури з обраної проблеми, на основі якого формулюються завдання доповіді чи реферату. Структура реферату визначається його видом. Так критична рецензія може включати обґрунтування актуальності роботи, короткий виклад теоретичної позиції автора, критичний аналіз позиції й гіпотези автора, висновки, які можна зробити на основі аналізу. Аналітичний огляд може включати історію вивчення певної проблеми, або аналіз сучасного стану дослідження проблеми.

Обов'язкова література

1. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. 312 с.

2. Вержиховська О. М., Гончарук Н. М., Рудзевич І. Л. Спеціальна методика виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення:

Навчально-методичний посібник / 2-е вид., перероб. і доп. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 205с.

3. Вержиховська О. М., Бонецька О.М., Козак А. В. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з вадами мовлення: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2013. 384 с.

4. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ: Вища школа, 2005. 343 с.

Індивідуальні довготривалі завдання

1. Розробити етичну бесіду (бесіда – інсценування, бесіда – гра) за одним з 3-х напрямків:

- виховання любові до Батьківщини;
- виховання поваги до праці;
- виховання людяності.

2. Скласти план-конспект виховного заходу з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку (ПМР) з розвитку резиліентності (напрямки виховної діяльності за вибором).

3. Розробити план проведення масового позакласного корекційно-виховного заходу в закладі спеціальної освіти для учнів початкових класів (напрямок виховної діяльності на вибір: громадянське, національне, розумове, фізичне, моральне, трудове, музично-естетичне виховання та ін.).

3. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні та методичні основи виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

Практичне заняття № 1

**Тема: «Суть, зміст та загальні закономірності процесу виховання
дітей з порушеннями мовлення»**

План:

1. Характеристика процесу виховання.
2. Характеристика понять: «виховання», «вихованість».
3. Рушійні сили процесу виховання.

4. Принципи виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

5. Завдання виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Завдання самостійної роботи

1. Проаналізуйте категорії виховних цілей у когнітивній галузі діяльності (формування свідомості особистості) (за С.Г. Карпенчук).

2. Проаналізуйте опорну схему «Сутність процесу виховання» (Таблиця 1).

3. Проаналізуйте особливості дітей з ПМР, що ускладнюють процес виховання.

4. Поясніть процес інтеріоризації особистістю загальнолюдських цінностей у процесі виховання.

5. Проаналізуйте Лист МОН України № 1/12702-23 від 24 серпня 2023 р. «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році».

Практичне заняття № 2

Тема: «Форми і методи виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку»

План:

1. Класифікація форм виховання.

2. Класифікація методів виховання.

3. Ефективні методи виховання, що використовуються в закладах спеціальної освіти.

Завдання самостійної роботи

1. Наведіть приклади застосування в ЗСО наступних методів: вправи, переконування, стимулювання, самовиховання.

2. Проаналізуйте форми організації виховного процесу залежно від методики виховного впливу: словесні (інформація, збори, зустрічі тощо); практичні (походи, екскурсії, спартакіади, олімпіади, конкурси); наочні (шкільні музеї, кімнати і зали, галереї, виставки дитячої творчості, вітрини нових книжок та ін.).

3. Проаналізуйте методи виховання психологічної резиліентності у дітей з особливими освітніми потребами.

4. Проаналізуйте Лист ІМЗО від 29.03.2023 № 21/08-479 «Про Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?»

5. Іванова І. Цінності та пріоритети виховної роботи в умовах воєнного стану. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uDewnxoTCrY&ab_channel=%D0%9D%D0%B0%D0%A3%D1%80%D0%BE%D0%BA

6. Підготовка до модульного контролю № 1.

Таблиця 1

Опорна схема «Сутність процесу виховання»

Процес виховання	
Сутність	1.Процес, що веде до певних змін. 2.Управління і керівництво розвитком особистості. 3.Дія всіх суб 'єктів і об 'єктів процесу. 4.Розвиваюча діяльність
Мета	Формування всебічно розвиненої і гармонійної особистості з науковим світоглядом, з високим моральним потенціалом, що бажає і вміє працювати, духовно багатой і фізично досконалої.
Структурні елементи	Мета, зміст, завдання, форми, методи і засоби виховання, його результати, корегування результатів виховання.
Діалектика	У безперервному розвитку, взаємозумовленості, в його динамічності, рухливості, суперечливості.
Рухливі сили	Внутрішні та зовнішні суперечливості, боротьба протилежностей
Категорії	Виховання, самовиховання, перевиховання
Виховання у вузькому розумінні	Навмисний і систематичний вплив дорослих на поведінку дітей і підлітків
Компоненти процесу виховання	Свідомість особистості, її емоційно- почуттєва сфера, навички і звички поведінки.

Змістовий модуль 2.

Методи виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

Практичне заняття № 3

Тема: «Методи формування свідомості особистості дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку» – 2 год.

План:

1. Основні вимоги до проведення бесід з дітьми з ПМР.
2. Методи дискусійного характеру у виховній роботі з дітьми з ПМР.
3. Характеристика методів переконання, навіювання і методу прикладу.

Завдання самостійної роботи

1. Проаналізуйте особливості застосування методу прикладу у виховній роботі з дітьми з ПМР.
2. Проаналізуйте особливості застосування методу сугестії у виховній роботі з дітьми з ПМР.
3. Складіть план бесіди з виховання відповідальності з дітьми з ТПМ.

Практичне заняття № 4

Тема: «Методи організації діяльності, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки дітей з порушеннями мовлення» – 2 год.

План

1. Особливості, класифікація та характеристика методів організації педагогічної стимулюючої діяльності дітей та учнів із тяжкими порушеннями мовлення.
2. Характеристика методів привчання, тренування в процесі виховання дітей з порушеннями мовлення.
3. Характеристика методів педагогічної вимоги, методу створення виховних ситуацій.

Завдання самостійної роботи

1. Наведіть приклад застосування методу громадської думки в групі дітей з ООП.
5. Проаналізуйте особливості застосування методу прогнозування у виховній роботі з дітьми з порушеннями мовлення.

Практичне заняття № 5

Тема: «Методи стимулювання діяльності й поведінки дітей з порушеннями мовлення» – 2 год.

План:

1. Класифікація та характеристика методів емоційного стимулювання.
2. Методи стимулювання різнопланової діяльності дітей та школярів з порушеннями мовлення.
3. Засоби стимулювання інтелектуальної сфери особистості (вербальні)

Завдання самостійної роботи

1. Проаналізуйте типові помилки і основні умови застосування методів заохочення і покарань у спеціальній та інклюзивній школі.
2. Складіть конспект виховного заходу з використанням методів емоційного стимулювання.
3. Підготовка до модульного контролю № 2.

Змістовий модуль 3. Провідні напрямки виховного процесу дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

Практичне заняття № 6

Тема: «Громадянське, національне, розумове виховання дітей з порушеннями мовлення» – 2 год.

План:

1. Громадянське виховання дітей з порушеннями мовлення.
2. Національне виховання дітей з порушеннями мовлення.
4. Вимоги до виховного впливу у процесі розумового виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Завдання самостійної роботи

1. Проаналізуйте основні підходи до громадянського виховання в ЗСО. Основні положення «Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України» від 29.07.2019 р.
2. Розробити план проведення масового позакласного корекційно-виховного заходу в закладі спеціальної освіти для учнів початкових класів (напрямок виховної діяльності на вибір: фізичне, моральне, трудове, музично-естетичне виховання).
3. Проаналізуйте «Уроки про безпеку під час війни для учнів 1-11

класів від освітнього проєкту #stop_sexтинг» URL: https://mon.gov.ua/ua/news/uroki-pro-bezpeku-pid-chas-vijni-dlya-uchniv-1-11-klasiv-vid-osvitnogo-proyektu-stop_sexting(Опубліковано 26 жовтня 2022 року)

Практичне заняття № 7

Тема: «Фізичне, трудове, моральне, музично-естетичне виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку» – 2 год.

План:

1. Завдання, зміст і форми фізичного виховання дітей з порушеннями мовлення.
2. Основні засоби і форми трудового виховання дітей з порушеннями мовлення.
- 3.Зміст і форми морального виховання дітей з порушеннями мовлення.
4. Зміст і форми музично-естетичного виховання дітей з порушеннями мовлення.

Завдання самостійної роботи

- 1.Розробити план проведення масового позакласного корекційно-виховного заходу в закладі спеціальної освіти для учнів початкових класів (напрямок виховної діяльності на вибір: фізичне, моральне, трудове, музично-естетичне виховання).

Практичне заняття № 8

Тема: «Планування виховної роботи в спеціальному та інклюзивному закладі освіти» – 2 год.

План:

- 1.Планування виховної роботи в ЗСО.
2. Види планів.
3. Завдання планування у спеціальній та інклюзивній школі.

Завдання самостійної роботи

- 1.Надайте характеристику перспективного плану виховної роботи в ЗСО.
- 2.Характеристика календарного плану, поточного планування виховної роботи в спеціальному та інклюзивному закладі освіти.

3. Розкрийте завдання і принципи взаємодії спеціальної школи з родиною з метою вдосконалення виховної та соціально-адаптаційної роботи.

4. ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Лабораторне заняття № 1

Тема: «Методики вивчення рівня вихованості дітей з порушеннями мовлення» – 2 год.

План:

1. Завдання педагогічної діагностики особистості.
2. Вимоги до вивчення дітей та учнів в ЗСО.
3. Характеристика методик вивчення рівня вихованості дітей з порушеннями мовлення.

Завдання самостійної роботи

1. Напрямки діагностичних завдань, їх використання в спеціальній та інклюзивній школі.
2. Розкрийте методику вивчення особистості та колективу дітей та учнів з ТПМ.
3. Розкрийте методику розвитку резиліентності у дітей з ПМР.

Лабораторне заняття № 2

Тема: «Методики вивчення колективу дітей та учнів ЗСО» – 2 год.

План:

1. Завдання педагогічної діагностики груп і колективів дітей та учнів.
2. Характеристика методик вивчення колективу дітей та учнів в ЗСО.
3. Застосування результатів діагностики у плануванні і проведенні корекційно-виховної роботи у ЗДО і спеціальній та інклюзивній школі.

Завдання самостійної роботи

1. Опишіть основні етапи проведення соціометричної методики.
2. Ознайомтеся з рекомендаціями щодо діагностики груп дітей з

ООП у Листі ІМЗО від 29.03.2023 № 21/08-479 «Про Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?»».

Лабораторне заняття № 3

Тема: «Планування виховної роботи в ЗСО» – 2 год.

План:

1. Характеристика документів, необхідних для складання плану виховної роботи в ЗСО.
2. Структура плану виховної роботи, методика його розробки.

Завдання самостійної роботи

1. Розкрийте організацію й методику виховної роботи в спеціальній та інклюзивній школі в позаурочний час.
2. Підготовка до підсумкового тестування
3. Підготовка до презентації індивідуального науково-дослідного завдання.

5. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточне тестування та самостійна робота							
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8
11	6	11	11	11	11	18	21
Модульний контроль - 10			Модульний контроль - 10			Модульний контроль - 10	

Коефіцієнт перерахунку $150:60=2,5$

Критерії оцінювання за видами діяльності

№ з/п	Вид навчальної діяльності
T1	<p>Робота на лекційному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Участь у семінарському занятті (фронтальне/індивідуальне</p>

	<p>опитування та участь в обговоренні під час семінарських занять, виконання завдань під час семінарських занять):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки <p>Виконання завдань самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції
T2	<p>Робота на лекційному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Виконання завдань самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції
T3	<p>Робота на лекційному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки <p>Виконання завдань самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання;

	<ul style="list-style-type: none"> ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції
	Модульний контроль
T4	<p>Робота на лекційному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки <p>Виконання завдань самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції;
T5	<p>Робота на лекційному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки <p>Виконання завдань самостійної роботи:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції.
T6	<p>Робота на лекційному занятті</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки <p>Виконання завдань самостійної роботи до практичного:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції
	Модульний контроль
T7	<p>Робота на трьох лекційних заняттях:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Участь у двох практичних заняттях (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки <p>Виконання завдань самостійної роботи:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції
<p>T8</p>	<p>Робота на лекційному занятті:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; ● активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) <p>Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● повнота розкриття питання; ● логіка викладання матеріалу, культура мовлення; ● емоційність та переконливість; ● використання основної та додаткової літератури; ● аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки <p>Участь у 3-х лабораторних заняттях (допуск, активна участь, виконання завдань та їх захист):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● формальна готовність до лабораторного заняття, наявність відповідних записів у зошиті; ● активна участь в лабораторному занятті; ● презентація та захист результатів лабораторної роботи <p>Виконання завдань самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● своєчасність виконання навчальних завдань; ● повний обсяг їх виконання; ● якість виконання завдань для самостійної роботи; ● творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції.
<p>Модульний контроль</p>	

ІНДЗ

Критерії оцінювання ІНДЗ:

- ✓ своєчасність виконання роботи;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдання;
- ✓ повний обсяг виконання завдання;
- ✓ якість виконання завдання
- ✓ оформлення.

Підсумкове тестування

Разом

Коефіцієнт перерахунку $150:60=2,5$

Відвідування та участь у лекційних заняттях оцінюється в 1 бал. (Загальна сума балів – $10*1=10$). Участь у семінарських, практичних заняттях, виконання завдань до семінарського, практичного заняття – **5 балів** (Загальна сума балів – $8*5=40$). Участь у лабораторних заняттях, виконання завдань до лабораторного заняття – **5 балів** (Загальна сума балів – $3*5=15$). Виконання завдань самостійної роботи – **5 балів** за кожну тему (Загальна сума балів – $8*5=40$). Змістовий модульний контроль – **10 балів** (Загальна сума балів – $3*10=30$). Підсумкове тестування - **10 балів**. ІНДЗ – **10 балів**

Загальна сума балів – 150 балів. Коефіцієнт перерахунку $150:60=2,5$.

Додаткові 10 балів можуть бути нараховані за результатами інформальної освіти (участь у вебінари, майстер-класі, семінарі-практикумі, конференції тощо), що пов'язані з тематикою дисципліни. Або ці бали можуть бути зараховані за участь у практичному занятті та виконання завдань для самостійної роботи за конкретною темою, якщо зміст певної форми здобуття інформальної освіти відповідає її змісту. Додаткові бали можуть бути зараховані за участь у волонтерській роботі в закладах спеціальної освіти. Підтвердженням здобуття інформальної освіти є сертифікат, свідоцтво тощо.

6.ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ

Теоретичний блок

- 1.Характеристика процесу виховання.
2. Характеристика понять: «виховання», «вихованість».
3. Рушійні сили процесу виховання.

4. Принципи виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.
5. Завдання виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.
6. Особливості проведення виховної роботи з різними категоріями дітей з ПМР.
7. Основні закономірності виховання дітей з порушеннями мовлення.
8. Вікові аспекти виховання особистості в роботі з дітьми, які мають порушення мовлення.
9. Інтеріоризація особистістю загальнолюдських цінностей у процесі виховання.
10. Механізми становлення особистості.
11. Організаційні форми виховної роботи з дітьми із порушеннями мовлення.
12. Форми виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.
13. Класифікації методів виховання.
14. Ефективні методи виховання, що використовуються в закладах спеціальної освіти.
15. Методи формування свідомості особистості дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.
16. Методи організації діяльності, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки дітей з ПМР.
17. Методи стимулювання діяльності й поведінки дітей з ПМР.
18. Класифікація основних напрямків виховання дітей з ПМР.
19. Моральне виховання дітей з ПМР.
20. Громадянське та національне виховання дітей з ПМР.
21. Розумове виховання дітей з ПМР.
22. Фізичне та трудове виховання дітей з ПМР.
23. Музично-естетичне виховання дітей з ПМР.
24. Зміст і принципи статевого виховання дітей з ПМР.
25. Екологічне виховання дітей з ПМР.
26. Зміст економічного виховання дітей з ПМР.
27. Роль колективу у вихованні особистості дитини з ПМР.
28. Взаємодія закладу спеціальної освіти і сім'ї щодо виховання дитини з ПМР.
29. Планування виховної роботи в закладі спеціальної освіти.
30. Корекційно-виховне значення організації самопідготовки у спеціальній та інклюзивній школі.
31. Організація і методика виховної роботи в позаурочний час в ЗСО.
32. Критерії оцінювання рівнів ефективності виховного впливу.
33. Критерії вихованості дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

34. Самовиховання як найвищий етап виховного процесу молодших школярів. Структурні компоненти процесу самовиховання дітей з порушенням мовлення.
35. Технологія діагностики виховного процесу.
36. Методика вивчення особистості та колективу дітей та учнів з ТПМ.
37. Методи розвитку психологічної резиліентності у дітей з особливими освітніми потребами.
38. Пріоритетні напрями виховної роботи в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році.
39. Особливості організації виховної роботи в умовах воєнного стану в Україні.

Практичний блок

1. Запропонуйте план проведення масового позакласного корекційно-виховного заходу в закладі спеціальної освіти для учнів початкових класів (напрямок виховної діяльності на вибір: громадянське, національне, розумове, фізичне, моральне, трудове, музично-естетичне виховання та ін.).
2. Запропонуйте план етичної бесіди з виховання любові до Батьківщини для дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
3. Складіть тематику і приблизний план індивідуального заняття з дитиною з тяжкими порушеннями мовлення щодо покращення їхньої поведінки (тема і вік дитини за вибором).
4. Запропонуйте план етичної бесіди з виховання поваги до праці для дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
5. Проаналізуйте особливості дітей з ПМР, що ускладнюють процес виховання.
6. Розробити етичну бесіду з виховання людяності для дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
7. Наведіть приклади застосування в закладах спеціальної освіти наступних методів: вправи, переконування, стимулювання, самовиховання.
8. Проаналізуйте особливості застосування методу сугестії у виховній роботі з дітьми з ПМР.
9. Наведіть приклад застосування методу громадської думки в групі дітей з особливими освітніми потребами.
10. Охарактеризуйте методи стимулювання різнопланової діяльності дітей та школярів з порушеннями мовлення.
11. Проаналізуйте типові помилки і основні умови застосування методів заохочення і покарань у спеціальній та інклюзивній школі.

12. Складіть конспект виховного заходу з використанням методів емоційного стимулювання.
13. Запропонуйте план проведення масового позакласного корекційно-виховного заходу в закладі спеціальної освіти для учнів початкових класів (напрямок виховної діяльності на вибір: фізичне, моральне, трудове, музично-естетичне виховання).
14. Скласти план-конспект виховного заходу з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку (напрямок виховної діяльності – розумове виховання).
15. Розкрийте завдання і принципи взаємодії спеціальної школи з родиною з метою вдосконалення виховної та соціально-адаптаційної роботи.
16. Охарактеризуйте напрямки діагностичних завдань, їх використання в спеціальній та інклюзивній школі.
17. Розкрийте методику вивчення особистості та колективу дітей та учнів з ТПМ.
18. Розкрийте організацію й методику виховної роботи в спеціальній та інклюзивній школі в позаурочний час.
19. Застосування результатів діагностики у плануванні і проведенні корекційно-виховної роботи у ЗДО і спеціальній та інклюзивній школі.
20. Складіть план-конспект виховного заходу з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку (напрямок виховної діяльності за вибором).

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи : [навчально-методичний посібник]. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2016. 84 с.
2. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.В. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами. Суми : Університетська книга, 2015. 302 с.
3. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі / [автор-укладач Л.В.Туріщева]. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 111 с.
4. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 304 с.
5. Інклюзивне навчання: досвід упровадження / упоряд. А. А. Колупаєва; ред. рада М. Мосієнко, М. Голубенко, Т. Шаповал, Г. Харук ; авт. кол.: І. Луценко, Д. Романовська, Л. Кирилецька та ін. Київ : ВГ

Шкільний світ, 2015. 200 с. (Б-ка Шкільного світу).

6. Іщук В., Линник Л., Торбенко О. Кольоротерапія. Технологія застосування кольору у реабілітації та оздоровленні дітей з особливими потребами. *Дефектолог.* 2018. №2. С. 20–22.

7. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіт: від основ до практики. Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2016. 152 с.

8. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.

9. Карпенчук С. Г. Виховний процес: вивчення ефективності [Текст] : наук.-метод. посіб. Рівне : Волинські береги, 2009. 179 с.

10. Матвєєва М.П., Миронова С.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку: навчально-методичний посібник. Кам'янець – Подільський державний університет. 2008. 204 с.

11. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, 2015. 312 с.

12. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.

13. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 4-те видання, перероблене. Київ: «Академвидав», 2018. 408 с.

14. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

15. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення дітей з помірною розумовою відсталістю в процесі ознайомлення з природою» для підготовчих, 1-4 класів. (Хайдарова О.С., Блеч Г. О.).

16. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко»/ за ред. Л.І. Прохоренко. 2018. 236 с.

17. Програми розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення [URL:https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekcijni-programi](https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekcijni-programi)

18. Програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами

дошкільного віку. URL:<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekcijni-programi>

19. Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник/ [кол. авторів] за заг. ред. Т.О. Докучиної. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 172 с.

20. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навч. – метод. посіб. / за заг. ред. Колупаєвої А.А. Київ: ТОВ ВПЦ «Літопис-XX». 2010.

21. Семизорова В. Організація корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПП в ЗДО. Молодша група. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 88 с

22. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Частина 2. Підручник. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 186 с.

23. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

24. Теоретичні та методичні аспекти корекційно-реабілітаційної діяльності : монографія / за ред. Т. М. Дегтяренко, Ю. А. Картавої. Суми : Мрія, 2015. 252 с.

25. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З. М. Шевців. Київ: ЦУЛ, 2017. 248 с.

Допоміжна література:

1. Ефективні методи, прийоми та форми організації навчання під час воєнного стану. URL: https://www.youtube.com/watch?v=dE1Gvbltg9Q&ab_channel=%D0%9D%D0%B0%D0%A3%D1%80%D0%BE%D0%BA

2. Іванова І. Цінності та пріоритети виховної роботи в умовах воєнного стану. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uDewnxoTCrY&ab_channel=%D0%9D%D0%B0%D0%A3%D1%80%D0%BE%D0%BA

3. Ковальчук В. Теорія і практика виховання. Методичні рекомендації до семінарських занять. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2023. 50 с.

4. Лист МОН України № 1/12702-23 від 24 серпня 2023 р. «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2023/2024 навчальному році».

5. Маценко Л.М. Теорія і методика виховання : навчальний посібник. Вид. 3-тє, доп., перероб. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 319 с.

6. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.

7. Психологічні аспекти організації освітнього процесу в умовах воєнного/післявоєнного стану. Додаток 1. до листа Міністерства освіти і наук України від 19.08.2022 р. №1/9530-22. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.1.psykholohichni.aspekty.orhanizatsiyi.osvitnoho.protsesu.v.umovakh.voyennoho-pislyavoyennoho.stanu.20.08.2022.pdf>

8. Уроки про безпеку під час війни для учнів 1-11 класів від освітнього проекту #stop_сехтинг (Опубліковано 26 жовтня 2022 року) URL: https://mon.gov.ua/ua/news/uroki-pro-bezpeku-pid-chas-vijni-dlya-uchniv-1-11-klasiv-vid-osvitnogo-proyektu-stop_sexting

9. Ярошук Л. Г. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ, 2019. 400 с.

10. Ярошук Л., Чорна Н. Особливості виховної роботи в умовах воєнного стану. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. Вип. 2. Бердянськ: БДПУ, 2022. С. 485-491.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.
3. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.
4. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів;
5. www.students.net.ua – український освітній портал для студентства;
6. www.osvita.ua – освітній портал, що містить структуровані освітні ресурси України, базу даних ЗВО України.

7. <https://m.stud.com.ua> – підручники для студентів онлайн
8. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки
9. www.nbuiv.go.ua – сайт бібліотеки імені В. Вернадського
10. <http://library.rshu.edu.ua/> сайт наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету
11. Практичні заняття з дисципліни «Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення» URL: <https://studfile.net/preview/9784108/page:2/>

ЗМІСТ

1. Мета, завдання дисципліни «Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення»	3
2. Загальні вказівки з підготовки до практичних занять та виконання завдань для самостійної роботи	4
3. Плани практичних занять і методичні вказівки щодо виконання завдань із самостійної роботи здобувачів вищої освіти	6
4. Плани лабораторних занять і методичні вказівки щодо виконання завдань із самостійної роботи здобувачів вищої освіти	12
5. Розподіл балів, що отримують здобувачі	13
6. Питання гарантованого рівня знань	18
6. Рекомендована література	21

Теорія і методика виховання дітей з вадами мовлення. Практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта з додатковою спеціальністю 016 Спеціальна освіта / Укладач Н.М. Руденко. Рівне: РДГУ, 2024. 26 с.